Lobocoagularea prefrontală

Vasile Voiculescu

Lobii frontali sînt inamicii umanităţii. Lobotomizatul pierde compozanta emotivă a activităţilor sale etc. etc.

(Presse medicale, nr. 41 din 10 iulie 1948, articol „Lobotomia prefrontală", încercare de psihochirurgie de Pierre Wertheimer)

LUMEA SE POTOLISE DE MULT. Sub suprema oblăduire a *Perfectului Prezidiu Permanent al Popoarelor Păcii* [sau cei cinci P (P.P.P.P.P.)], viaţa curgea pentru toţi şi pentru totdeauna tihnită.

Se făcuseră progrese tehnice uimitoare. Şi fiecare ins, din locul unde era aşezat chiar de la naştere de către comitetul respectiv, lucra cu zel şi recunoştinţă pentru fericirea obştească.

Se ajunsese, în sfîrşit, la rîvnita minune a lumii - mulţumirea şi pacea socială domneau în această piramidă răsturnată, în care mulţimea, baza, întoarsă şi înălţată cu toată faţa ei către lumină, apăsa, ea acum, cu întreaga-i greutate asupra vîrfului, care o sprijinea pe pămînt şi căruia îi împrumuta, de sus în jos, uriaşa putere a masei ei organizate. Capodoperă de justiţie socială şi armonie, model veşnic de edificiu democrat.

Se înţelege că în această situaţie privilegiată, de apăsător, individul nu mai avea nici o justificare şi nu mai putea găsi în el nici o veleitate de răzvrătire.

E drept că piramida nu era deloc înaltă. Dimpotrivă, aproape plată, toată masa ei de odinioară fiind acum turtită. Dar era foarte întinsă, jumătate pămîn-tul. Lucru care singur conta. Şi vîrful nu se mai pierdea în nori, ci, susţinînd singur măreaţa construcţie, sta pe pămînt.

Se putea susţine fără paradă, cum de altfel făceau teoreticienii celor cinci P., că acest mers înapoi era de fapt un imens progres. Ceea ce se pierdea în planuri şi adîncime, se cîştiga în linie. Adică idealul: întoarcerea la lumea unidimensională.

La această eră fericită se ajunsese cu o mulţime de mijloace. Printre ele, cel care ajutase mai mult era lobocoagularea prefrontală, un procedeu derivat dintr-o veche şi timidă operaţie de psihochirurgie, ajuns acum de o simplitate copilărească.

Chiar în prima oră după naştere, se aşeza pe capul oricărui nou născut, indiferent de sex şi constituţie, slab, gras, debil, o coroniţă de tuburi încărcate cu forţe radioactive sub înaltă tensiune. După ce se înşuruba, aparatul se declanşa singur graţie unui sistem de referinţe automate, care arătau cu precizie matematică locul pe unde trece din lobul frontal anterior al creierului, către nucleii cenuşii lăuntrici, fasciculul de fibre nervoase care face puntea între aceste sedii psihice. Atunci, prin două găurele opuse, ţîşneau dintr-o parte şi din alta, străbătînd oasele frunţii, două fascii de raze, care, întîlnindu-se într-un minuscul trăsnet radioactiv, în punctul ales, ardeau instantaneu şi total numai sculul de fibre cu pricina. Restul creierului nu suferea nimic. Copilul, afară de o uşoară zguduire, care îl făcea calm şi indiferent la emoţii toată viaţa, nu simţea de asemenea nimic.

Operaţia se repeta la vîrsta de şapte şi apoi la optsprezece ani, ca astfel să se asigure exterminarea radicală a lăstarelor de fibre răufăcătoare, care ar fi putut odrăsli eventual din centrii nervoşi mai dîrzi.

Nici un cetăţean nu putea fi scutit, sub nici un motiv, de această necesară operaţie. Ea intra cu înaltă precădere în şirul de sterilizări, vaccinări şi revacci-nări care garantau sănătatea publică. Fără certificarea că ai suferit-o de trei ori nu era cu putinţă vieţuirea în imensa uniune a oamenilor liberi. Trebuia să te expatriezi în lună. De altfel, lipsa a două uşoare semne, două cicatrice negre pe laturile bazei frontale, te denunţau transfug al

colectivităţii şi te osîndeau oricînd şi oriunde la aplicarea imediată a aparatului, de către oricine te descoperea, cu adaus de amenzi şi pedepse pe deasupra.

Dar de zeci şi zeci de ani nu se întîmplase o asemenea criminală scăpare. Căci nu numai în spitale, dispensare, primării, fabrici, ateliere, şcoli, dar nu era casă în care să nu se găsească, printre cele mai uzuale instrumente medicale, termometru, ventuze, irigator etc, şi cîte o coroniţă de lobocoagulare. Prezenţa ei era obligatorie.

Această mică, nevinovată, dar imensă ca efecte şi rezultate măsură salutară de prevedere psiho-sanitară, care scăpase omenirea de o mulţime de plăgi şi o îndrumase în făgaşul progresului calm, n-avea nimic misterios în ea.

Se ştia de foarte multă vreme, şi mai ales în ultimele războaie mondiale oamenii de ştiinţă - medici, chirurgi şi psihiatri - stabiliseră rolul nefast pe care-l joacă lobul anterior frontal al creierului în viaţa omenirii.

El este focarul tuturor instigaţiilor la nelinişte, neastîmpăr, răzvrătire şi aventură. Sediul nemulţumirii şi al întreprinderilor. Sălaşul nefericirii.

„În acest teritoriu prefrontal se înscrie proiecţia individului în viitor. Aria prefrontală naşte şi cîrmuieşte ideile despre eul interior şi îndrumarea lor spre năzuinţa de lărgire.

Individul lobocoagulat pierde compozanta emotivă a activităţilor sale ideative, în special cele care privesc previziunea şi viziunea interioară, funcţie esenţială a extremului pol frontal..."

Operatul este eliberat de toate nenorocirile care însoţesc conştiinţa de sine, pierde ambiţiile egoiste, visurile de mărire şi interesul ce-şi acordă sie însuşi.

Din personalitatea lui se şterge orice urmă de reflexiune, toate aspiraţiile **ci** tre necunoscut. Nu mai este hărţuit de întrebări, chinuit de mister.

Şi încetînd de a se complace într-o excesivă măgulire de sine, care ajungea pînă la egoism şi hiperpreţuire, el se întoarce la stadiul de perfect cetăţean alini at în muncă. Adică rămîne capabil de orice activitate intelectuală sau practică, in ginerie, mecanică, matematică, ştiinţă, în stare de a exercita orice profesie unde se cere nu numai energia braţelor, ci şi scrierea, calculul, judecata, adică îndepli-neşte toate operaţiile mintale necesare activităţilor practice, realiste, dar toate astea fără să se mai gîndească la el, fără să se compare cu alţii, fără să privească în sus ori înainte, într-un cuvînt, fără să mai fie nemulţumit. Arderea fasciilor nervoase stîrpeşte din el orice urmă de emoţie, orice culoare a eului, care rămîne cenuşiu ca pura materie cerebrală, şterge orice veleitate de vis, înlătură orice fîl fîire de misticism, care altădată abăteau pe om de la îndatoririle lui elementare. Coagularea îl uşurează astfel de tot sectorul afectivo-emoţional, plin de primejdii şi tulburător.

La început, operaţia asupra lobului prefrontal se făcea numai bolnavilor, an-xioşilor, melancolicilor, obsedaţilor de sinucidere, rîvnitorilor la perfecţiune, schizofrenicilor, nebunilor, pe care de cele mai multe ori îi aducea în fire. Dar atunci era o operaţie sîngeroasă. Se scobeau două găuri în oasele capului şi chirurgul bîjbîia cu bisturiul prin creier după rădăcinile fibrelor vinovate.

Simplificarea ei prin radiocoagularea automată rezolvase una din problemele capitale ale redresării insului şi pacificării omenirii.

Celebra carte „Lobii prefrontali, inamici ai umanităţii" a savantului Karp-mann sta la temelia acestei cruciade, dusă cu atîta sîrguinţă şi succes împotriva centrilor blestemaţi, unde se cuibăreau altădată toţi insurgenţii eului, visul, emoţia, meditaţia, nemulţumirea de sine, rîvna către perfecţie, mizantropie şi alţi duşmani ai liniştei şi bunei rînduieli individuale şi sociale.

Autorul deplîngea că Sfîntul Francisc, Dante, Pascal, Descartes, Byron, Chauteaubriand, Napoleon, Beethoven şi alţi neliniştiţi celebri şi mari vizionari nu se născuseră în era lobocoagulării, care ar fi făcut din ei alţi oameni.

Acum omenirea muncea, mînca, dormea şi se scula fără grijă, lobocoagularea şi celelalte mijloace care-i asigurau fericirea funcţionau fără greş. Căci fericirea e să nu-ţi faci idei false despre ea. Şi la această falsificare a vieţii contribuiseră pînă atunci lobii aducători de nenorocire. Dar acum crima pasională dispăruse. Tribunalele civile se desfiinţaseră. Singură poliţia de siguranţă, supraveghere şi prevedere, ca o divinitate tutelară, plana, nevăzută, deasupra noroadelor. Ea avea monopolul neliniştitilor, bănuielilor şi al urii.

Dar de la o vreme cîteva semne, aproape imperceptibile la început, dădură veste despre o mică deranjare a sistemului.

Ele se iviră mai întîi în tineret şi se arătară în chip fiziologic. Între altele, ici-colo, cazuri de dispepsii, tulburări de mistuire, crize de ficat, lipsă de poftă de mîncare, anemie şi mai ales constipaţie.

Medicii le constatară cu uimire, le recunoscură cu greu, după îndelungi consultări, fără să şi le poată explica. Asemenea tulburări nu se mai pomeneau de cînd se instituise lobocoagularea. De cînd, adică, ideile şi activităţile lor încetaseră de a fi stînjenite de emoţii, meditaţii, reflecţii. Cu un cuvînt, de cînd calea afectului spre creier şi amestecul centrilor emoţionali inferiori în treburile omului fuseseră tăiate.

Dar, cu încetul, tulburările luară înfăţişări şi alură psihologică. In tineret, cazurile de complicaţii sufleteşti începură să puncteze, ca nişte bube, epiderma pînă atunci atît de curată a P.P.P.P.P.-ului şi rătăcirile să se înmulţească. Tinerii de ambele sexe tînjeau, mîinile lor pe uneltele de muncă aveau gesturi şi întîr-zieri ca de gîndire, opriri ca de alegere. Unii îşi mîngîiau fruntea sau îşi treceau degetele, ca pe nişte plete imaginare, peste chelia precoce. Alţii fură observaţi cîntînd, adică gungurind singuri, fiindcă acum cîntecul nu se exercita decît în cor. Fetele îndrăzneau să-şi pieptene părul, lăsat să crească mare, în ciuda regulamentului strict. Sau îşi schimonoseau uniforma cu fel de fel de zorzoane, adaose şi flori.

Într-o bună zi, cîţiva tineri fură prinşi că plîng. Lacrimi, în P.P.P.P.P. ? !... Asta dete efectiv alarma. Comitetele, colectivele, consiliile, plenarele fură convocate, Prezidiul Suprem - sesizat şi o vastă anchetă - instituită pe toată imensa întindere a uniunii. Căzuse oare în desuetudine practica coagulării ? La catagrafie, nici un individ nu fu găsit fără cicatricile revelatoare şi atestatele de rigoare. În privinţa asta nu mai încăpea deci nici o îndoială. Şi oarecum liniştea şi siguranţa forurilor superioare asigurată.

Alte cercetări minuţioase stabiliră, de asemenea, că nici o carte cu conţinut anarhic, roman, nuvelă, din vechile serii condamnate, nu scăpase de ardere sau retopire. Desenele, tablorile, statuile, şi toate operele de artă nefastă care ar fi putut amăgi tineretul şi deştepta sămînţa nebuniei trecute, fuseseră vîndute pe valută forte altor ţări, retrograde, cu care nu se mai aveau legături.

Copiii, născuţi toţi în maternităţi, rămîneau acolo şi nu erau legănaţi, ceea ce ar fi constituit o înclinare mai tîrziu spre reverie. Nu erau adormiţi în luluit sau cîntece, nu auzeau un basm, nu ascultau o poveste. Creşteau apoi în vaste edu-catorii publice, sub cea mai straşnică priveghere, cu cele mai sugestive exemple sub ochi şi cele mai sănătoase lozinci în urechi.

De unde, dar, neorînduiala ivită? Căci, curînd, dezordinile crescuseră şi mai grav. Mai ales în ceea ce priveşte sexualitatea. Un cuvînt trecea, şoptit, **de la** o ureche la alta, ca o boare otrăvită. Poliţia află cu greutate că era vorba de „Fru museţe", care nu mai figura în nici unul din dicţionarele P.P.P.P.P.-ului. Tinere tul nu mai privea reproducerea ca pe o lucrare de stat oficială, o **slujbă** cetăţenească, încredinţată numai unora, după anumite criterii. Ci se descoperi ci băieţii şi fetele au înclinări şi preferinţe, se aleg singuri, între ei, îşi închipuie că găsesc, dincolo de scopul real, procrearea, pricini de plăcere şi motive de exaltare într-un simplu act fiziologic. Perechile se făgăduiau unul altuia ca într-o logod-nă de odinioară, de care nu auziseră. Sinuciderile celor împiedicaţi de la aceasta nebunie se înmulţiră. Şi un alt cuvînt, nou, netrecut în dicţionare, se înfiripă, sub nasul poliţiei, cuvîntul „Iubire". Frumuseţe şi iubire. Tineretul bolnav alerga după ele ca după un miraj localizat în anume persoane, pe care le scoteau din rînduiala comună, înălţîndu-se deasupra prezidiului.

Astea toate dovedeau o îngrijorătoare zdruncinare a alcătuirii, ameninţînd cu ruina tot ce se clădise.

În curînd, ceva nou, spăimîntător, îşi făcu apariţia. Cu atît mai primejdios, cu cît era nevăzut, nepipăit, insesizabil. În acea lume realistă începu deodată să se vorbească despre spirit: ceva dincolo de om, pe care-**l** poate mişca şi agita. O mai mare calamitate nu se putea abate asupra colectivităţii, agitaţia fiind exclusiv în căderea ministerului de resort. Oamenii acum ridicau ochii şi braţele în sus, la cer, fără să ştie spre ce, aşteptînd, cerînd de la un mare necunoscut - nu de la Supremul Prezidiu - împlinirea unei nedesluşite aspiraţii, care nu mai ţinea de pămînt.

Asta era prea mult. Pedepse exemplare, privaţii de libertate, munci suplimentare, raţii alimentare reduse, castrări, sterilizări nu folosiră cu nimic. Se recurse la căptuşirea creierelor cu plăci de plumb şi alte metale impermeabile razelor cosmice şi oricăror emanaţii venite din alte sfere. Inutil.

Ba dimpotrivă. Ca uleiul peste foc, toate astea nutreau flacăra nebuniei, sporeau gustul nou al martiriului.

In acest timp, laboratoarele lucrau făr' de răgaz. Cu tot soiul de reactivi, elec-tro şi isotopi, se cerceta în ungherele şi ascunzişurile creierilor pricina acestor neaşteptate trădări ale ştiinţei.

Nu cumva fibrele blestemate dăduseră alte lăstare lăuntrice, neatinse de trăsnetul coagulator ? Poate că centrii nervoşi anatemizaţi găsiseră alte căi de legătură între ei ?

Nu se descoperi însă nimic anormal. Materia cerebrală era cu toate localizările neschimbate şi punţile între nucleele infernale definitiv tăiate.

Singură epifiza, glanda pineală, păru uşor modificată, congestionată şi infinitezimal crescută. Savanţii, răsfoind vechile tratate, găsiră că ea fusese odinioară asemănată cu un ochi. Ocultismul de tristă memorie o numea ochiul lui Şiva. Această glandă - spuneau superstiţiile - se proiecta afară din craniu la oamenii dinaintea noastră şi prin ea se putea privi lumea viitoare. Prin ea se primeau in-suflările şi inspiraţiile de sus. Apoi ea se retrăgea şi se ascundea iar sub oasele capului. Aici se făcea în timpurile barbare tonsura preoţilor, pe unde s-ar fi înlesnit, ţineţi-vă rîsul, pătrunderea Duhului. Alţi autori şi mai ridicoli susţinuseră că ea ar fi fost ochiul ciclopului.

Dar cum da de bănuit, se hotărî extirparea epifizei. Şi operaţia se aplică fără excepţie tuturor cetăţenilor de rînd.

Pentru o vreme, fenomenele morbide părură că se alină, fără să înceteze. Pentru ca în curînd să zbucnească mai cu furie.

Prin pivniţe şi hrube, dar mai ales în pădurile păstrate ca singure monumente ale naturii, se descoperiră indivizi fugiţi de la îndatoririle lor. Ascunşi acolo în peşteri trăiau singuratici, dedîndu-se la acte ce aminteau străvechile culte ale magiei.

Ţăranii mai ales alergau la ei şi cu destrăbălări de gesturi şi îngenuncheri îmbrăţişau lemne tăiate în cruce, boite cu tot soiul de culori. Bărbaţii cîntau şi femeile se boceau la picioarele acestor semne neînsufleţite.

Asta fu picătura care făcu să dea vasul pe dinafară.

Trebuia cu orice chip pus capăt. Dar cum ? Ştiinţa şovăia, cuprinsă de zăpăceală. Ce este şi de unde vine această necunoscută şi nestăvilită forţă ocultă, care îndrăzneşte să încalce stăpînirea Supremului Prezidiu şi să-i anuleze providenţialele măsuri şi decrete ?

Din ordinul cîrmuirii se instituiră experienţe uriaşe pe milioane de indivizi deodată, ca să de depisteze locul anume unde s-a sălăşluit forţa adversă, altădată localizată în polul frontal.

S-a mers pînă la coagularea completă a creierilor unor indivizi, care au ieşit din experienţe perfect imbecili, fără să renunţe la nebunia lor, fie adorare, fie dragoste sau speranţă. Idioţi, dar se închinau şi iubeau.

Situaţia părea disperată. Tinerele generaţii se alterau din ce în ce, iar vechile, care începuseră turburarea, pe măsură ce îmbătrîneau îşi înrăiau racilele căpătate în tinereţe. Visul, lenea, împopoţonate cu numele de meditaţie, reflexia, migala cercetărilor lăuntrice, aplecarea spre mîhnire, mîndria, gelozia, lupta cu adversarii pentru o femeie, pentru o slujbă, nemulţumirile de tot soiul, şi mai ales de sine, grija pentru viitor, toate spaimele metafizice şi complicaţiile sentimentale luau fel de fel de chipuri, cum nu se mai pomenise.

Lumea se clătina iar pe marginea prăpastiei.

Dacă uniunea ar fi avut vecini fără îndoială că această zbucnire de neastâmpăr şi fierbere s-ar fi întrupat într-un război, spre care poate că ar fi fost m a i b i n e s ă fi fost îndreptate şi canalizate.

Acel spirit, acea rătăcire şi-ar fi găsit astfel o localizare, unde ar fi putut l i prinsă şi pusă în frîu. Dar aşa? In creieri şi în glande nu se mai afla. Afară, în văzduh, era o nebunie, ca în vechile superstiţii, să o cauţi. În cer ? Atît mai tre buia ca să dea smintiţilor cea mai neroadă justificare.

Unde dar era de găsit şi stîrpit Spiritul? Căci trebuia stîrpit, cu riscul de a stîrpi odată cu el omenirea şi a plămădi alta, nouă. Se ventila şi ideea aceasta.

De pe capul oamenilor de ştiinţă răspunderile trecură pe umerii responsabi-lilor, care, neputincioşi, le puseră în mîinile cîrmuitorilor. Aceştia, la rîndu-le, le aşezară la picioarele Perfectului Prezidiu spre a hotărî, încrucişîndu-şi braţele în smerită aşteptare.

Bătrînul preşedinte, într-o insomnie agitată, avu o inspiraţie. Îşi aminti de o veche, infailibilă metodă. Acea a cumpărării, a spionajului, a mituirii şi de nunţării, pînă la autodelaţiune.

Printr-un ucaz care deroga de la toate legile se institui cel mai înalt premiu, cea mai mare recompensă, o decoraţie unică, onoruri supreme, îngăduinţa căsă toriei cu femeia iubită şi călătorie de nuntă în străinătatea necunoscută, aceluia care va afla şi va denunţa locul unde se ascunde insesizabila forţă tulburătoare, sediul spiritului.

Rezultatul nu întîrzie şi fu strălucit. Un tînăr se înfăţişă cu curaj şi îşi denunţă propria-i inimă.

El lămuri cum simte că inima lui, acest cuib de muşchi găunoşi, în veşnic neastîmpăr, mereu plină de sînge învăpăiat, găzduieşte acum duhul care agită lumea. Zvîcnelile ei dureroase, umflăturile ei pînă să plesnească, fierbinţeala ce o împrăştie, bucuria care o cutremură sînt semne nedezminţite.

Îndată se constată că în adevăr fuseseră destule indicaţii, pe lîngă care savanţii trecuseră fără să le bage de seamă, în înverşunarea lor numai asupra creierilor.

Cele mai multe sinucideri, aproape toate, se săvîrşeau trăgîndu-se în inimă. Versurile, cîntecele, poveştile care colindau nu vorbeau decît numai despre ea.

Vechile superstiţii din erele primitive puneau în inimă centrul cunoaşterii suprafireşti. Şi pentru unirea cu duhul pretindeau că pot, cu anumite practici de închinare, să coboare mintea în inimă.

Se începură alte noi cercetări, îndreptate cu toată luarea-aminte asupra organului incriminat.

Se disecară cu amănunţime morţii, se făcură numeroase vivisecţii pe voluntari, se sacrificară sute de mii de indivizi pe altarul binelui obştesc, despicîndu-se astfel inimile lor, care fură cusute la loc.

Şi spre surprinderea obştească se găsi că inima îşi schimbase nu numai aspectul, forma şi greutatea, ci şi arhitectura histológică. Era mai grea, mai roşie, mai globuloasă, mai puţin musculoasă, înţesată cu fibre nervoase şi ganglioni autonomi.

Iar, minune, în partea de sus, pe globul ei, numaidecît sub ieşirea cîrjei aor-tice, se prăsiseră nişte sîmburi creţi de substanţă cenuşie, care aduceau aidoma cu nişte muguri de creier.

Se adeveri astfel că inima se întorsese din nou la vechea funcţie de odinioară, ca centru al inteligenţei afective, sediu al spiritului stăpînitor peste ideada productivă şi utilitară.

De aici pînă la dezlegarea definitivă a problemei nu fu nevoie nici măcar de un pas. Radiocoagularea stîrpi pe loc şi acest nou camuflaj al duhului răzvrătitor în om.

Pînă cînd ? Se va vedea.

Cum tînărul voluntar care cel dintîi se denunţase nu supravieţui operaţiei, toată recompensa trecu asupra preşedintelui prezidiului, cu al cărui nume se boteză noua operaţie asupra inimii.

Şi pentru geniala, suprafirească inspiraţie ce avusese şi care dusese la descoperire, el fu ridicat la rangul suprem, declarat şi identificat pentru masele democratice cu Dumnezeu. Nu numai cu îngăduinţa, dar cu porunca de acum înainte să fie necontenit închinat şi mărit ca atare, într-un cult care întrece tot fastul ceremonial al vechilor religii.

Spre el să se canalizeze toate aspiraţiile neamurilor omeneşti.

Dar Duhul evacuat vagabondează prin lume şi îşi caută, chinuind necontenit pe bieţii oameni, alt locaş.

1948, iulie 27, Bucureşti